

Metų pradžios diena | 2020 m. rugsėjo 26 d.

Matai tik tai, kuo žaviesi

COMUNIONE E LIBERAZIONE

Matai tik tai, kuo žaviesi

*Metų pradžios diena
suaugusiems ir studentams
Vaizdo konferencija, 2020 m. rugsėjo 26 d.*

© 2020 Comunione e Liberazione Brolija,
Julián Carrón tekstas

© 2020 Fondazione Meeting per l'amicizia fra i popoli,
Fernando de Haro interviu su Mikel Azurmendi tekstas

Vertimas iš italų kalbos: Lina Limantaitė ir Rimgailė Pauraitė

Viršelyje: William Congdon, *Virgo Potens*, 1985
Aliejus ant drobės, 90x75 cm

© The William G. Congdon Foundation, Milano - Italy
www.congdonfoundation.com

*Metų pradžios diena
Vaizdo konferencija, 2020 m. rugsėjo 26 d.*

Julián Carrón Ižanga

Dievas negali nieko padaryti be mūsų atvirumo, be mūsų pasirengimo priimti. Todėl pradėkime šį gestą, to prašydami Dvasios, prašydami, kad ji išpildytų šį atvirumą, atvedusį mus šiandien dalyvauti šiame geste kartu, nors ir esame toli vienas nuo kito.

O Dvasia, Viešpatie, nuženk

Esame neapibrėžtoje situacijoje, kurios trukmės dar negalime numatyti. Kiek kartų per praėjusius mėnesius buvome priversti peržiūrėti savo prognozes, atsižvelgti į duomenis, kurie mums rodė mūsų klaidingą įsivaizdavimą! Taigi racionalu, kad jaučiame tam tikrą nerimą dėl “netikrumo”, apie kurį Mario Draghi kalbėjo Meetinge.

Žiniasklaidoje pilna naujų nežinomųjų – bent jau čia, kur esame, Italijoje, bet manau, kad visur... Pagalvokime apie mokyklas ir universitetus, apie ekonominę situaciją ir pasekmes užimtumui, apie įmonių išsilaikymą. Taip pat ir kalbant apie Covid, tas faktas, kad naujos viruso bangos – kaip pabrėžia virusologai – gali sugrįžti, kaip atsitinka ir kitų užkrečiamų ligų atveju, “meta šešėlį ant vakcinų veiksmingumo”. Tai reiškia, kad negalima pasitikėti lemiančiu vakcinos veikimu. Nesame apsaugoti ir toliau rizikuojame užsikrėsti.

Prie šios padėties prisideda kiti reiškiniai, galbūt dar labiau neraminantys. Žiniasklaidoje vyrauja nepagrįstas smurtas, bausis smurtas, verčiantis susimąstyti. Ir vis labiau plinta negebėjimas pripažinti tai, kas vyksta – net ir kai kalbama apie akivaizdžią tikrovę kaip Covid – o tai veda prie neracionaliausio negacionizmo vadinamose išsivysčiusiose visuomenėse.

Visa tai yra *nežinomos priežasties*, kuri mus graužia iš vidaus, simptomai ir kaip tik dėl to ji mus paverčia vis bejėgiškesniais, negebančiais reaguoti, pateikti veiksmingą atsakymą: taip ji gali tęsti savo griaujamąjį darbą mūsų viduje, kaip virusas, dar labiau susilpnindama jau pakankamai silpną aš. Kai kas išdrįsta ją vadinti (šią “nežinomą priežastį”) jos vardu: tai - *nihilizmas*, “tas tam tikras intymumas su nebūtimi” – kaip neseniai rašė Corriere della Sera direktoriaus pavaduotojas Antonio Polito viename straipsnyje – nebūtis, kuri “prarado intelektualinę jėgą pulti vertybes, yra mažiau ambicinga, bet dažnai turi “normalaus gyvenimo” pavidalą”. [...] Tai – nereikalingas balastas“¹. Gili *baimė*, kuri mus puola su vis didesne jėga, yra pagrindinis jo simptomas. Akivaizdžiausias šio nihilizmo, kuris vis labiau plinta, patvirtinimas paradoksaliu būdu yra būtent jo negacionistai, nebūties negacionistai, nesugebantys, kaip ir neigiantieji Covid, būti tikrovės akivaizdoje dėl beprotiškos baimės žiūrėti jam į veidą. Bet mes dėl tos malonės, kuri mus pasiekė, galime išdrįsti į ją žiūrėti.

Būdami šioje situacijoje, turime apsispręsti, ar bandyti taikytis į simptomus, kaip daro tie, kurie stengiasi išspręsti problemą, siūlydami suvaldyti baimę, ar stengtis eiti

¹ A. Polito, “Nihilistinis jaunuolių smurtas”, *Corriere della Sera*, 2020 m. rugsėjo 17 d.

link jų ištakų, siekiant demaskuoti jų kilmę ir, vadinasi, pasipriešinti jų galiai.

Būdami įžūlūs, jaunuoliai mus nuolatos provokuoja, neleisdami mums pasitenkinti nepakankamais atsakymais. „Visi jie – rašo vienas mokytojas – turi pritrenkiantį prasmės, kuri atsakytų į jų tuštumą, alkį, kurį šią vasarą man į veidą sviedė viena mergina: „Mokytojau, reikia kažko, kas mums, jaunuoliams, kalbėtų apie gyvenimo prasmę, kasdienybės skonį. Reikia kažko, kas parodytų, kad galima nebijoti klausimų apie prasmę, apie laimę”.“

Tokio pobūdžio prašymai mums leidžia suprasti vykstančią dramą: kovą tarp Būties ir nebūties, tarp kasdienybės skonio ir tuštumos, kuri mus pagriebia iš vidaus. Jei jos ryžtingai nespręsimė, mes būsime kitos, jei dar jomis nesame, šio plintančio nihilizmo aukos.

Tam, kad trumpai apibūdintume šios kovos tarp Būties ir nebūties pobūdį, dažnai naudojome Nyčės posakį, kuris yra kraštutinė *jo* nihilizmo pasekmė: „Faktų nėra, yra tik interpretacijos“². Šios pozicijos poveikis yra tas, kad esame blaškomi tarp tūkstančio interpretacijų, nemokėdami atskirti, kuri iš jų lojaliai priima faktus ir paklūsta patirties autoritetui. Nė vienas faktas mūsų “nepaveikia” tiek, kad priverstų mus atsikratyti interpretacijų ekvivalentiškumo. Viskas atrodo vienodai.

Ar yra kažkas, kas gali mesti iššūkį šiai aksiomai: “Faktų nėra, yra tik interpretacijos”? Ar yra faktų, galinčių mesti iššūkį neapibrėžtai interpretacijų lavinai, kurioje viena yra verta kitos ir į kurią esame panardinami šioje “informacijos” visuomenėje? Kur ta mergina ar kiekvie-

² Plg. F. Nyčė, *Pomirtiniai fragmentai 1885-1887*, in Id., *Raštai*, Adelphi, Milan 1975, t. VIII, sk. 7 (60), p. 299.

nas mūsų gali rasti kokį nors ženklą, kuris leistų pripažinti būties pergalę prieš nebūtį?

Kaip įvairiomis progomis man teko per šiuos mėnesius kartoti, iškalbingiausias pavyzdys, visuomet man ateinantis į galvą, yra gimęs neregium žmogus, kurį išgydė Jėzus.

Gimusio neregium, kuris praregi, epizodas yra įvykis. “Buvau aklas, o dabar regiu”: jis nuolat kartoja³. Vos tik įvyko šis faktas, pasipylė visos įmanomos ir įsivaizduojamos šeimos, kaimynų, fariziejų interpretacijos. Bet stebina tai, kad po stebuklo Jėzus nebijojo palikti jo vieno šių interpretacijų grumtynėse! Bet neregys nesumišo nė akimirkos, neturėjo net menkiausios abejonės dėl jam atsitikusio fakto, jo nė per plauką nepaveikė interpretacijos, kurios neatsižvelgė į įvykį.

Bet atkreipkite dėmesį: gimęs neregium iš karto nestoja Jėzaus pusėn. Iš pradžių jis prisišlieja prie tikrovės, stoja fakto pusėn, yra lojalus įvykiui: “Buvau aklas, o dabar regiu.” Būtent ši akivaizdi tiesa, kuri į jį įeina, kuri suspindi jame – “buvau aklas, o dabar regiu” – leidžia jam vėliau stoti Jėzaus pusėn. Tačiau pasveikusio neregio pozicija nėra ideologinis sprendimas, nėra išankstinė nuostata, nes būtent akivaizdaus fakto, kad regi, pripažinimas jam leidžia pripažinti Jį. Pasveikęs neregys nėra nepermaldaujamas apsėstasis, kuris nori primesti savo interpretaciją, jis yra vienintelis, kuris nesutrypia fakto (dabar jis regi ir tai atsitiko to žmogaus, vardu Jėzus, dėka), fakto, kurį visi kiti nori paneigti, kad primestų savo ideologiją akivaizdžiai tikrovei. Ideologija yra ta interpretacija, kuri naikina faktus dėl išankstinės nuostatos, dėl kažko, ką reikia apginti.

³ Plg. Jn 9,25.

Knygoje *Akių švytėjimas*⁴ pabandžiau pasiūlyti atsakymo hipotezę nihilizmui, kurio šiandien pilna visur.

Visi buvome pakviesti patikrinti šią hipotezę. Per vasarą gestuose, kuriuose vienu ar kitu būdu dalyvavome, vienų ar kitų žmonių pasisakymuose, tame, kokie buvome tikrovės akivaizdoje, galėjome matyti laimint Būtį arba nebūtį, pergalę prieš kasdienybę arba tuštumą. Kiekvienas mūsų galėjo patikrinti, ką jame sukūrė visa tai, ką jis matė ir girdėjo, kas privertė jį susijaudinti, kas jį prižadino, ištraukdamas iš nebūties, o kas, priešingai, nepaliko pėdsako jame, palikdamas jį tuščią, kaip anksčiau. Galima diskutuoti apie tą ar aną, bet skirtumas tarp vieno ir kito dalyko yra akivaizdus: kai esame priešais kažką, kas gali pakeisti gyvenimą (kaip pakeitė gimusio neregio gyvenimą), to neįmanoma su niekuo palyginti.

Šią vasarą mums buvo pasiūlytas nuostabus liudijimas dėl išsakomos savimonės ir dėl žingsnių, kurie dažnai gali praslysti nepastebėti, sąmoningumo. Tai Mikel Azurmendi, iš kurio interviu paėmė Fernando de Haro Riminio Meeting'ui, liudijimas. Nuo tada, kai jį išklausiu, panorau dar kartą pažiūrėti jį kartu su jumis, pasiūlyti jį visiems, pasidalinti juo su visais. Kokia gali būti geresnė proga nei Metų pradžios diena?

Tai, kas visų pirma sujaukina šiame interviu, kurį kai kurie iš jūsų jau yra matę, yra natūralumas, su kuriuo Azurmendi pasakoja apie kelią, kurį jis nuėjo nuo tada, kai susidūrė su paprastu faktu, labai ypatinga aplinkybe: nepažįstamo žurnalisto radijo laida, kurios jis klausėsi auštant, gulėdamas lignoninėje. Daro įspūdį lojalumas, su kuriuo šis žmogus, perkopęs septyniasde-

⁴J. Carrón, *Akių švytėjimas. Kas mus išplėšia iš nebūties?*, Nuovo Mondo leidykla, Milanai, 2020 m.

šimties metų amžiaus ribą, didis sociologas, priėmė tą pirmąjį susidūrimą, davusį pradžia procesui, apie kurį netrukus išgirsime iš jo paties. Man tai atrodo įrodymas to, kaip šiais laikais, kai nihilizmas plinta, žmogus gali pastebėti – kai tai įvyksta – skirtingą patirtį, tai, kas nėra nihilizmas, ir gali nustebti, kad jis įveikiamas paprasčiausiai sekant pirmąja to skirtingumo akivaizdybe, kad ir kokia trapi ji būtų. Užteko šio plyšio, kad užtvanka sugriūtų.

Tai buvo netikėtumas. Azurmendi jį apibūdina taip: “Nesitikėjau sutikti nieko panašaus savo gyvenime. Tai buvo didelis netikėtumas. Visiškai neįprastas dalykas. Likau nustebintas, pasakiau sau, kad buvo verta klausyti, pamažu mane apėmė žavėjimosi būsena. [...] Žavėjimasis yra judesys, kuris tau leidžia susitapatinti su tuo, kas tau rūpi labiausiai, nes tu to nesitikėjai”.

Būtent žavėjimasis padiktavo Azurmendi nueito kelio metodą, kurį galima trumpai apibūdinti šios Metų pradžios dienos pavadinimu: “Matai tik tai, kuo žaviesi”. Išties, išlaikęs šį žavėjimąsi nepažįstamu žurnalistu, kalbėjusiu per radiją, ir taip pat daugeliu kitų žmonių, sutiktų po jo, jis buvo priverstas kelti klausimą dėl sociologijos dogmos, pagal kurią bendrystė su tiriamu objektu negalima, nes būtų pažeistas stebėtojo neutralumo dėsnis, kurio reikėtų laikytis, norint pažinti. Azurmendi turėjo palaipsniui išsilaisvinti – kaip teigia – iš visų šių filtrų, iš visų šių uždangų, kuriuos jo, kaip dėstytojo, profesija jį privertė sukaupti. „Sakiau sau: šis dalykas buvo prieš mano akis, kodėl jo nemačiau? Tą reikia paaiškinti“. Matai tik tai, kuo žaviesi. Matai – tikrai pastebi, žiūri, supranti – tik tai, kas tave nustebina (“*affici aliqua re*”), tave patraukia, tave paveikia. Akis atsiveria tik tada, kai įvyksta tam tikras susitikimas.

Norėdamas paaiškinti tai, ką matė, jis parašė knygą *Apkabinimas*⁵, kuri bus kita mėnesio knyga: “Mano problema, rašant šią knygą, buvo ta, kad norėjau – sako – parodyti, kad tai, ką mačiau, mane stebino ir labai jaudino. Bet norėjau parodyti ir tai, kodėl to nemačiau”. Video, kurį netrukus žiūrėsime, ir knyga *Apkabinimas* mums parodo patikimą liudytoją, padedantį mums suprasti, kodėl mes nematome – kaip ir jis nematė prieš įvykstant tam tikram susitikimui – ir atsiduriame nebūtyje, kaip ir jis buvo atsidūręs ideologijos tuštumoje.

Nepaisydamas savo amžiaus ir istorijos, jis buvo *pasirengęs* žiūrėti (nuo mokyklų iki karitatyvos, nuo šeimų iki Brolijos grupių), stengdamasis suprasti “savo nuostabos priežastinius ir laiko ryšius” ir padaryti išvadas. Taip jis pastebėjo visa tai, kas buvo prieš jo akis ir ko jis anksčiau nematė.

“Kaip įmanomas šis toks gražus gyvenimas, kurį būčiau norėjęs gyventi, šių žmonių gyvenimo būdas, pilnas atsidavimo, džiaugsmo? – klausia savęs Azurmendi. Ir priduria: gali patirti nušvitimo akimirką. Esama nuostabių, labai puikių žmonių, kurie patiria tarsi nušvitimo akimirką, bet paskui pasiduoda”. Todėl padaro išvadą: “Yra tik vienas paaiškinimas šiam faktui: kad tai, ką tau sako, yra tiesa, kad tiesa iš tikrųjų yra veikianti tiesa. [...] Tiesa, kurianti gyvenimą. Šį gyvenimo būdą kažkas kuria: sako, kad tai – Jėzus Kristus. [...] Šie žmonės yra tie, kurie juo seka, ir tada supranti. [...] Ir sakai: “Turiu tikėti tuo, tai yra gyvas Jėzus, kuriuo tikiu”. Dievu nebūčiau tikėjęs. [...] Ateina akimirka, kai esi priverstas paklausti savęs: “Kaip gali visi kartu tuo pat metu klysti? Net ir priešai žinojo...

⁵ M. Azurmendi, *Apkabinimas. Susitikimo kultūros link*, Bur, Milanas 2020 m.

Ir Jo nepažinojo. Jonas ir Andriejus ėjo kartu su Juo, bet Jo nepažinojo”.

Taigi pažiūrėkime ir paklauskime jo kartu.

APKABINIMAS

[Televizijos interviu su Mikel Azurmendi](#)

transkripcija. Kalbina Fernando de Haro,
parengta renginiui Meeting 2020
Special Edition, knygos *Apkabinimas*
išleidimo proga.

Fernando de Haro. *Azurmendi, Mikel!*

Mikel Azurmendi. Fernando, kaip laikaisi?!

– *Po tiek laiko, po tiek laiko, pagaliau!*

– Ką apie save papasakosi? Jokių apsikabinimų ir panašių dalykų.

– *Štai apkabinimas. Apsikabinimas nėra įmanomas.*

– Kaip gyveni?

– *Gerai, gera čia būti, tavo viskas taip prižiūrėta.*

– Tai – darbas, svarbu dirbti.

– *Štai daržas.*

– Nedidelis, čia, prie namų. Turiu dar vieną, su pomidorais. Jei norėsi pažiūrėti, apžiūrėsime popiet, jis kitoje kelio pusėje.

– *Pasikalbėkim apie „Apkabinimą“?*

– Pirmyn.

– *Pakalbėkime apie pirmuosius puslapius... pirmųjų šios knygos puslapių verčiau būtų klausytis, nei skaityti.*

– Taip, jų reikia klausytis...

[Fernando de Haro telefone paleidžia savo radijo programos įrašą:]

– *Pabaigai pasirinkau nuotrauką, išspausdintą vidiniuose La Vanguardia puslapiuose.*

– Tai – žurnalistas Fernando de Haro, per „Cope“ nuo 6.30 ryto, prieš pat pabaigą 8.20.

[Irašas tęsiasi toliau] „...o priešais sieną – juodaodė moteris, apsirengusi juoda striuke. Moters vardas Rita, ji rankomis užsidengia veidą...“

– Kur buvai, kai tai išgirdai?

– Virtuvėje. Ryte atsikeliu 6 ar 6.30 ir savaitgaliais klausai to žurnalisto, kuris, kaip vėliau sužinau, vardu Fernando de Haro. Ir nežinau, kas jis toks.

– Tuomet mes dar nebuvo me pažįstami.

– Dar nebuvo me pažįstami, aš tave išgirdau ligoninėje. Gulėjau ligoninėje...

– Kodėl gulėjai ligoninėje?

– Ilga istorija, siekia 2014-uosius, prieš šešerius metus. Mane kankina rankų artritas... todėl ir dirbu... kad neprarastų jėgų... ir man patarė tam tikras injekcijas, šešias injekcijas. Po ketvirtos palūžau. Tų injekcijų nebuvo galima daryti, nepatikrinus plaučių prieš kiekvieną leidimą, o man jau buvo padarę keturis. Negalėjau vaikščioti, negalėjau ateiti iki čia... buvo liepos 7-oji ir aš nusprendžiau atsigulti į ligoninę, kad numirčiau ten. Ir pasakiau savo sūnui (dabar mano sūnaus čia nėra, bet tada jis čia buvo): „Nuvežk mane į ligoninę, važiuoju numirti“, ir jam nupasakojau situaciją: „Aš niekam nieko neskolingas, už namą sumokėjau“. Ligoninėje jam keturis vakarus iš eilės pasakė, kad nakties neišgyvensiu. Bet išgyvenau. Norėjau numirti ir viską padariau, kad numirčiau. Ligoninėje turėjau šitą telefoną, parodysiu... ir pasiklausiau tavęs vieną šeštadienį, labai mažai miegodavau. Dabar miegu kiek daugiau. Pasiklausiau ir pasakiau sau: man jis įdomus. Ir kiekvieną šeštadienį ir sekmadienį, nuo 2014 iki 2017, tavęs klausydavausi, kiekvieną šeštadienį ir sekmadienį. Puikiai žinau, ką galvoji. Žinau, ką galvoji apie tikrovę, apie naujienas, susijusias su tikrove, ir ką galvoji apie save, kai skaitai naujienas apie tikrovę. Tai trys svarbūs aspek-

tai. Mane visa tai domino, ir aš vis tavęs klausydavausi. Klausydavausi virtuvėje, kur turiu nedidelį imtuvą.

– *Knyga prasideda nuo kai kurių vaizdų, kuriuos komentavau...*

– Taip ir pradėjau...

– *Todėl taip ir pradėjai knygą...*

– Taip ir pradėjau, kai pradedi kažkokiu būdu, niekada nežinai, kodėl taip darai... o gal ir taip, bet kokiu atveju, man buvo labai sunku imtis knygos rašymo. Pusantrų metų rinkau užrašus, ir nusprendžiau parašyti knygą apie tą tokią ypatingą gentį. Nesitikėjau sutikti nieko panašaus savo gyvenime. Tai buvo didelis netikėtumas. Visiškai neįprastas dalykas. Likau nustebintas, pasakiau sau, kad buvo verta klausyti, pamažu mane apėmė žavėjimosi būseną.

– *Prieš paaiškindamas tą susižavėjimą, gal parodytum savo kitą daržą?*

– Eime pasižiūrėti...

Žmogui kylanti nuostaba, nuostabus faktas, kai atrandi kažkokį dalyką ar žmogų, ar knygą... ir kai matai, kad tau tai galėtų būti įdomu, tai tampa susižavėjimu. Susižavėjimas yra variklis, kuris verčia įsijausti į tai, kas tau rūpi labiausiai, nes visiškai to nesitiki. To nenumatysi. Parašyta tūkstančiai knygų apie tai. Susižavėjimas tau leidžia sutikti su tuo, ką atradai, nes nori toks būti, nori tuo būti.

– *Nuostabu šioje knygoje tai, kad tu, visą gyvenimą buvęs sociologu, antropologu, daug studijavęs...*

– Taip.

– *Prisimink „El Ejido“, imigrantus ir taip toliau... Čia pakeiti metodą. Sociologijos dogma sako, kad negalima susibendrauti su studijuojamu objektu. O tu, po kurio laiko, gal dėl susižavėjimo, pažeidi stebėtojo neutralumą.*

– Būtent. Sociologija, nuo Durkheim ir Weber, sako,

kad žmogaus atžvilgiu būtina užimti mokslinę poziciją, kiek įmanoma dažniau išreikšti skaičiais, konkretizuoti; išreikšti skaičiais geriausia. Štai kodėl taip vystoma statistika, tik dėl to. Tai reiškia tikėti... būti įsitikinusiems, kaip Durkheim ir kiti, kad tirti žmogų yra tas pat, kas tirti mineralus, kad žmonių faktai yra tos pačios kategorijos, kaip pasaulio faktai, visuomenės faktai. Aš nutariau iš-tirti grynai tai, kas vyko priešais mano apstulbintas akis. Visi kiti nenori matyti to, kas atsitinka. Mąščiau: „Šitas dalykas man buvo pasiekiamas ranka, kodėl į jį nepasi-žiūrėjau? Tai turi būti ištirta“. Kiekvienas sociologas turi ištirti, kodėl tam tikru metu į jį pasižiūrėjo, nors tai buvo jo panosėje kiekvieną dieną. Gali jį pamatyti tik tada, kai juo žaviesi, kai galvoji, kad jame yra kažkas gero tau. Kai žmogus žiūri, visada yra interesas, lygiai taip pat ir su sociologais. Sociologas žiūri, kad pamatytų tai, ką nori pamatyti. Tai, ką nusprendžiau padaryti, tai ir yra knyga „Apkabinimas“: įvardinti savo nuostabos priežastinius ryšius ir laikus. Pradėjau su tavimi, nes tai buvo sprogimas, kaip Sauliaus žirgas. Nukritimas nuo žirgo, arba šv. Martyno apsiaustas, kurį atiduoda vargšui... „Nukristi nuo žirgo“ reiškia kažką išgirsti. Tai – susitikimas su tavimi, be tarpininko, su tavo balsu... tai gali būti knyga, gali būti bet kas. Pagalvojau: „Man patinka, man patiktų turėti tokią nuomonę apie tai, kas vyksta, kodėl aš jos neturiu?“.

– *Pradedi lyginti.*

– Imi galvoti: „Kodėl aš neturiu tokios nuomonės?“, tuomet pradėdau išpainioti savąjį „aš“, nustatyti savo „aš“ ribas, iš kur į tave žiūrėsiu ir tavęs klausysiuos. To sociologas niekada nepadarys. Sociologas ryte baltas, popiet – juodas, rytojaus rytą – geltonas, o popiet – raudonas. Gali pasikeisti. Pavyzdžiui, mūsų prezidentas...

– Yra dar vienas dalykas, kuris mane žavi knygoje, kad nutraukiama tam tikra inercija. Knygoje pilna vardų, iš pradžių ten esu aš, tada – Javier Prades ir Macario. Tai – ypatingos istorijos, iš kurių tu pasisemi pažinimo.

– Tai – susitikimai, susitikimai...

– Iliuminizmas skelbia priešingai: norint pažinti, reikia siekti universalumo, o tu gilini esi į individualumą.

– Kodėl reikia siekti universalumo?! Universalumas yra prasimanymas. Niekur nėra universalumo. Jis neegzistuoja. Gali suformuluoti hipotezę, remdamasis išgyventomis patirtimis. Tačiau tai – vaizdai. Man norėjosi įvardinti savo nuostabos priežastinius ir laiko ryšius. Kitas mano nuostabos objektas buvo Prades. Prades yra žmogus, kuriam parašiau praėjus aštuoneriems metams po to, kai man atsiųsdavo sveikinimo atviruką per kiekvienas Kalėdas, nes susipažinome 2002-aisiais Madride, prie apskrito stalo apie imigraciją ir multikultūralizmą. Jis man rašydavo, o aš jam niekada neatrašiau, niekada! Po ligos, [nutariau] daryti gera, kiek dar galėjau, ir pirmas dalykas, kurį padariau, buvo parašyti jam, aš jam parašiau ir paprašiau atleidimo: „Aš tau neparašiau aštuonerius metus, niekada neatsakiau į tavo sveikinimus, prašau, atleisk“. Jis man atrašė, kad užsuks į San Sebastian ir kad galėsime susitikti. Gali pasirodyti banalu, bet mes padiskutavome apie Iliuminizmą. Turėjome panašų požiūrį, nors iš dviejų skirtingų kampų, jis – iš pažinimo pusės, aš – iš etikos. Aš dėščiau etiką daug metų universitete, iki tol, kol perėjau prie antropologijos. Su Prades atrandi žmogų, kuris tavęs klausosi, užduoda klausimus... kuris nustebina ir tuo pat metu pats nustemba, nustemba, kad jauti poreikį kalbėtis su juo; nustemba, kad į jį žiūri, ir tai tave dar labiau stebina. Jo žvilgsnis tave persmelkia ir nuramina. Jis mane pakvietė į Madridą, į susitikimą, aš savo žmonai Irene pasa-

kiau: „Nevažiuosiu“. O ji: „Bet jam pasakei, kad važiuosi“. Taip ir buvo, aš jam atsakiau taip... norėjau susitaikyti su tuo žmogumi, kuris į mane žiūrėjo ypatingai, kuris mane suprato ir klausėsi. Ir nuvažiavau į „EncuentroMadrid“. Kad važiuočiau, turėjau „perlipti per save“, kas bendra tarp manęs ir krikščionių?

– *Ir atvažiavai ten, ir atrodė kaip Žmogiškumo Šventė, kurioje esi buvęs Paryžiuje.*

– Taip, man priminė „Fête de l’humain“, Žmogiškumo Šventę... Pragyvenau Paryžiuje devynerius metus, prieš tai buvau dirbęs metus fabrike. Sudalyvavau Žmogiškumo Šventėje 1970-aisiais, nes save laikiau marksistu. Niekada nebuvau Komunistų Partijoje, bet jai prijaučiau. Tai buvo Burgos teismo metai, ir Ispanijos bei Prancūzijos Komunistų Partijos pasklido po visą Europą. Sudalyvavau susitikimuose Šveicarijoje ir Belgijoje, kuriuos organizavo Komunistų Partija. Mačiau, kas yra komunizmas, ir niekada nesimpatizavau tai partijai. Per „EncuentroMadrid“ sutinku patį žmogiškumą, ne Žmogiškumo Šventę; sutinku žmogiškus žmones, sutinku žmones, kurie šypsosi, kurie ateina ir išeina tyloje. Pasisveikina, apsikabina, tavęs klausosi, užduoda klausimus. Vaikai laksto aplinkui... Šypsenos, džiaugsmas... Aš sukrėstas. Niekada nebūčiau nieko panašaus įsivaizdavęs.

– *Aš, kai ėmiau klausytis tavo Iliuminizmo kritikos per „EncuentroMadrid“, likau labai nustebintas. Tas žmogus, kurio galvoje visa modernioji ir šiuolaikinė filosofija, pateikė tokią Iliuminizmo kritiką, kokios Ispanijoje niekas nėra pateikęs.*

– Apie tai ir kalbėjau su Prades. Jis man pasakė: „Pasakyk, ką galvoji!“.

– Čia Ondarreta paplūdimys, kuris yra La Concha paplūdimio tęsinys. Juos skiria kyšulys, kuris vadinasi Pico de Oro, ten buvo rūmai, kuriuose gimė ir gyveno karalius Juan Carlos. Tai – pirmosios San Sebastian užuomazgos. XI amžiuje egzistavo tik šitai, ir būta vienuolyno.

– *Ar tai tavo rajonas, Ondarreta?*

– Tai mano rajonas. Aš gimiau šiauriau, Cuesta de Igueldo. Mano tėvas čia laikė anglis. Čia buvo Ondarreta kalėjimas.

– *Tu įstojai į Seminariją ir būdamas 22-erį buvai išvartytas, ar pats išėjai?*

– Mane išvarė, man buvo 21-eri. Mus pašalino šešis, penkis ir vieną, kuris išėjo su mumis savanoriškai. Mus išvarė be jokio paaiškinimo, ir aš nuėjau paklausti, kodėl mane išmetė lauk. Ir žinai, kodėl?

– *Kodėl?*

– Man buvo pasakyta: „Tu pasakei, kad visi kunigai turi mokėti baskų kalbą“. Aš atsakiau „Taip, o jei taip nepasakiau, tai taip galvoju“. Ta ir buvo priežastis.

– *Ką tau reiškė krikščionybė tuo metu? Žinias, doktriną, pamaldumą?*

– Tai buvo kažkas tarp mito ir doktrinos, sakramentinė dalis atrodė mitinė, ir viskas buvo taisyklių ir išpažinimo visuma, nieko daugiau. Tai, kas patraukė mano dėmesį, buvo teisingumas. Kas yra teisingumas? Kodėl nėra teisingumo? Tai buvo Franco epocha, 1962 ar 1963 metai.

– *Tu prisijungei prie „ETA“ 1965-aisiais, metais, kai gimiau aš.*

– Taip, prieš tai dirbau porą metų fabrike. Kai mane pašalino iš Seminarijos, norėjau padaryti tai, ką jūs vadinate „hipotezės patikrinimu“. Taip ir padariau. Mano hipotezė buvo ta, kad socialinis teisingumas yra būtinas, ir kad jis neįmanomas tuometiniame režime. Norėjau pamatyti,

kaip yra kituose režimuose, darbo aplinkoje. Nuvykau į Vokietiją ir į Paryžių dirbti „Hutchinson“. Ir Paryžiuje įvyko neįtikėtinas dalykas, sutikau išskirtinį žmogų (sutikau tris, bet vienas buvo išskirtinis) iš „ETA“. Jis buvo pabėgęs į Prancūziją po apiplėšimo, bet nusprendė grįžti. Jis man davė paskaityti Ho Chi Minh, Truong Chinh, Che Guevara... Aš likau sužavėtas to tipo. Stulbinantis susitikimas. Buvau Paryžiuje, kad mokytis, pakalbėjau su rektoriumi, nebuvo jokių kliūčių, jau ketinau stoti, bet kai jau turėjau užsirašyti, draugai iš „ETA“ pasiūlė grįžti studijuoti į Ispaniją, man ėmė patikti jų idėjos...

– *Ir žymusis balsavimas... Julen Madariaga buvo tavo vadas?*

– Grįžtu čia ir „ETA“ vadas, Paxti Iturrioz, mane išsiunčia vasarą dirbti į Pasajes, kad sukurtume profsąjungų kuopelę. Visą vasarą dirbu kroviku. Užsimezgė draugystė su Paxti Iturrioz. Ir tą 1966-ųjų rudenį iš išorės ateina kitas, Julen Madariaga, surenka mus visus iš San Sebastián ir pasako, kad Paxti Iturrioz turi būti nužudytas tą naktį. Paskelbiame balsavimą, jis sau pasilieka du balsus. Padedą pistoletą ant stalo ir sako: „Turime jį nužudyti šį vakarą“. Visiems gerklėje gumulas. Balsavome, ir laimėjo „ne“ vieno balso persvara.

– *Ir šis faktas tave paliečia...*

– Pažymi negrįžtamai. Aš įstoju į organizaciją ir pirmas dalykas, kurio iš manęs prašoma, tai balsuoti, ar užmušti žmogų; aš apsidairau aplink ir matau vien bailius žmones, ne tokius, kaip aš. Siaubinga, kai balsuoji, ar užmušti žmogų. Kas tu toks? Privalai sau atsakyti. kažkas ne taip. Aš nepabėgau iš „ETA“, nepalūžau, bet nenuvykau į Asamblėją, vyko penktoji Asamblėja, pirma dalis; bet mano draugas, kuris buvo vadas, mane pakvietė: „Privalai nuvykti, privalai nuvykti“, todėl nuvykau į šeštosios

Asamblėjos antrą dalį ir iš ten išėjau su tam tikromis pareigomis, kurių pakako, kad palikčiau studijas, nes buvau įstojęs į Ekonomiką. Taip įstojau į „ETA“. „Corpus Domini“ dieną, 1967-aisiais, apiplėšėme parduotuvę ir pačiame veiksmo įkarštyje, kai jau turėjome patekti į parduotuvę per išdaužtą vitriną, atvažiavo Guardia Civil ir mane pašovė. Tarp mūsų buvo dviejų metrų atstumas, galėjau žūti. Pabėgu į kalnus ir ten praleidžiu tris savaites. 1969-aisiais suformavome kelias „ETA“ revizijos grupes ir pasiūlėme, kad „ETA“ sudėtų ginklus ir liautųsi žudžiusi, nes 1968 metais įvyko baisių dalykų; draugas, užėmęs mano vietą, nes aš buvau pabėgęs, ir tas, kurį atvedžiau į „ETA“, jiedu nužudė pirmąjį Guardia Civil, José Pardines. Tai įvyko 1968-aisiais, aš buvau Paryžiuje, matau visa tai ir susitapatinu su žuvusiaisiais. Extebarrieta miršta, nes ištraukia pistoletą ir Guardia Civil jį nušauna. O aš galvoju: „Tai turėjau padaryti aš“. Iš tiesų aš save laikau žudiku.

– *Ką tau reiškė tas laikotarpis? Nes po kelių metų čia, San Sebastián centre, „ETA“ nužudė Gregorio Ordoñez restorane.*

– Tai buvo 1995-aisiais, praėjus 30 metų. Aš, kad paaiškintčiau Ordoñez situaciją, kovojau prieš „ETA“ asmeniškai, su savo studentais, bet ne politiškai, ne viešai. Padariau kai ką viešai, kai nužudė Ordoñez, kuris turėjo tapti San Sebastián meru, populiariausias iš Tautos Partijos; tuomet mes sušaukėme asamblėją Universitete, pirmąją ir vienintelę asamblėją, kuri kada buvo sušaukta Baskų Universitete. Nebebuvo daugiau asamblėjų po tos, kurią sušaukėme dieną po Ordoñez nužudymo. Apie tai pasakoja Savater, nes jo žmona buvo ten, su mumis. Buvome penki dėstytojai, ir visi penki susilaukėme grasinimų ateinančiomis savaitėmis. Mums atsiuntė pastipusių gyvūnų vidurius.

– Tai – Eduardo Chillida „Peine de los Vientos“. Chillida gyvena ten viršuje. Jo labai gražus sakinyš. Vakarai, rytai, vėjas pučia pro ten. Mes jį vadiname „Galisijos vėju“. Chillida sako, kad vėjas turi patekti į San Sebastián sušukuo-tas. Žiūrėk, ten yra San Sebastián. Dalys įgauna prasmę tik visumoje. Šukos, šluota ar šepetys yra daug šerių, kurie turi prasmę tik visumoje, kaip žmogus...

– *Mušant kiaušinius...*

– Paruošiu tau kiaušinieneį su menke. Turiu paruoštą menkę su svogūnais.

– *Ar nuo menkės jau nuvalyta druska?*

– Pirmiausia nuvaloma druska nuo menkės, tada pridedama svogūno, aš pridedu truputį paprikų. Kiti ją ruošia kitaip, bet pamatysi, valgysi kiaušinieneį, pagamintą, kaip priklausu.

– *Grįžkime prie knygos. Tu, tiek laiko paskyręs ugdymui, aplankei nemažai Comunione e Liberazione mokyklų ir likai nustebintas jų ugdymo metodo. Kas patraukė tavo dėmesį?*

– Ugdymas... Mes buvome mokytojai. Pirmasis netikėtumas buvo tai, kad CL mokytojai nelaiko savęs mokytojais ir nenaudoja žodžio „mokytojas“. Jiems esmė yra ugdyti. Yra skirtumas tarp mokymo ir ugdymo. Mokymas gali būti atliekamas roboto. Ugdyti – tai mylėti mokinį, ir aš mačiau, kaip jie tai daro. Mačiau meilę, aistrą, atsidavimą, su kuriuo daro viską. Mačiau mažame koridoriuje, Kolbe ar Newman [mokykloje], gal Newman: „Tu esi dovana“. Vaikui, kuris mokosi kalbėti, pirmiausia jį moko ne rašy-

ti, o to, kad jis yra dovana. Ar žinai, ką tai reiškia? Moko vaiką, kad jis yra dovana, kad yra kiti ir jie irgi yra dovana, kad yra kažkas, kas mus dovanoja. Jiems tai – esminis dalykas. Vaikas... tokiu būdu tu jam gali paaiškinti, kas yra tikrovė... tai – pirmasis jo įvadas į tikrovę, pirmieji žingsniai, kuriuos žengia pasaulyje.. jis jau žino, kad jam skirta dovana. Šitai mane paliko be žodžių.

Aš dedu mažai druskos.

– *Aš irgi, nes kelia spaudimą.*

– Kelia spaudimą ir slopina dėmesį, *l'atención*, kaip sakome mes, baskai.

– *Kita mane stulbinanti tema yra artimo meilė. Kai atvyksti su Bocatas žmonėmis, žmonėmis, kurie rūpinasi narkomanais, iš Cañada Real, kur gyvena visi narkomanai... Aš nuvykau į tą vietą reportažui, baisu, nes dauguma jų kaip vaiduokliai. Ir išsigąsti...*

– Aš ten praleidau dvi valandas, nuvykau su Macario, jis ten niekada nėra buvęs, atvyko, nes aš jo paprašiau, ir pasakiau jam: „Eikime iš čia, kažkoks absurdas, ką jie čia daro, ką jie gelbsti?“. Mano artimo meilės suvokimas yra toks, kaip Max Weber, kaip parašiau knygoje. Aš jį pasiskolinau iš „Ekonomika ir visuomenė“, man puikiai pažįstama knyga, pasiskolinau pastraipą, kur jis sako, kad „artimo meilė yra išmaldos dalijimas žmonėms“. Maniau, kad tai ir yra artimo meilė, dalinti išmaldą vargšams. Ir paklausiau jaunimo: „Ką jūs čia darote, kodėl dalinate lėšius šiems žmonėms?“. Ateina juodaodis, nepastovi ant kojų, vaikšto su lazda, čia buvo stalas, paima nuo stalo pieną ir įsideda į kuprinę, pasiima pakelį sausainių ir iš-eina nepakeldamas galvos. Jie atsako: „Mes čia tam, kad nebūtume pilni savęs“. Tai verčia susimąstyti. Reikia daug kalbėti, kad suprastum, ką reiškia nebūti pilniems savęs. Tai reiškia būti pasirengusiems išgirsti bet kokią dalyką ir

nieko nesakyti. Esi ten, kad kažką gautum. Jei tavyje nėra vietos, nieko negauni. Turi atsikratyti išankstinių nuostatų. Buvome pilni išankstinių nuostatų, aš ir tu. „Ką mes čia darome?“

– *Aš tą patį pagalvoju.*

– Tai – išankstinė nuostata, bet neturime nieko duoti; turime atlaisvinti vietas savyje. Būk ten, lauk, jie vargšai. Jėzus taip ir darė. Nebūti pilniems savęs reikia leisti būti mylimiems. Kad kažkas tau kažką duos, kad ištars žodį. Žinau, kad Cañada pasiekė rezultatų, kelis išgelbėjo.

– *Tačiau dažnai tų rezultatų nebūna.*

– Nebuvo rezultatų, iš tikrųjų, išgelbėjo porą tuzinų žmonių per 24 metus. Bet jie buvo išgelbėti. Atidavė save.

– *Ruoškime kiaušiniene?*

– Paruošiu cukrinių žirnių, čia triušis. Šitas puodas žirniams.

– *Išvyksti su šeimų grupe, su Ferrán. Tave nustebino ugdymas, artimo meilė, ir staiga lieki paliestas vienybės, esančios tarp tų šeimų.*

– Matau, kad laikaisi knygos skyrių tvarkos. Kai buvome darže, norėjau pasakyti, bet nepasakiau, kad mano problema, rašant šią knygą, buvo ta, kad norėjau – sako – parodyti, kad tai, ką mačiau, mane stebino ir labai jaudino. Bet norėjau parodyti ir tai, kodėl to nemačiau. Man teko sujungti skirtingas akimirkas iš jaudulio, nuostabos, to, ką pavadinau „žavėjimusi“. Tas susižavėjimas, kada jis įvyksta laike, nes praleidau dvejus metus...

– *Žinoma, tai ilgas tyrimas...*

– Bet kartu ir priežastis. Klausiu, kokie dalykai mane nustebino. Taip kalbu tam, kad būtų aiškus tavo klausimas, galbūt yra žmonių, kurie neskaitė knygos, ir dabar svarsto: „Kodėl jis to klausia?“. Mačiau labai daug ten susitinkančių žmonių. Aš buvau vienas iš jų. Pirmas dalykas,

ką jie padarė Masía, tai paprašė manęs: „Papasakok savo gyvenimą. Papasakok man apie save“. Maniau, kad tai – grupės terapija. Bet tai nebuvo grupės terapija. Supratau, ką jiems reiškia pasakojimas. Tai supratau labai greitai, kalbėdamas su jais. Tai buvo ne grupės terapija, bet Dievo terapija. Ir dar kokia terapija! Norint paaiškinti gyvenimą, pirmasis taškas yra tai, kad tu turi tapatybę. Nykštukas nepasakoja savo istorijos, ją pasakoja kiti, tačiau kai tavęs paprašo papasakoti, pasakoji apie savo gyvenimą. Esminis klausimas yra tapatybė, ar sugebi papasakoti vientisą istoriją apie save nuo vaikystės iki šiandienos. Didžioji tapatybės problema, kaip atskleidė sociologija, yra tai, kad asmuo, po Sartro, nesugeba...

– *Išlaikyti tapatybės vienovės.*

– Nes žmogus galvoja, kad jis – pats sau šeimininkas, kad jis renkasi, kad jis – savęs šeimininkas ir visada daro tai, kas jį domina, kas jį patenkina, ko jis trokšta. Ir kiekvieną akimirką keičiasi, pereina nuo vieno prie kito. Visi tai puikiai žinome. Problema, visų pirma, yra tai, kas suvienija mūsų elgsenos pokyčius į vienintelį „aš“, visi tie skirtingi poelgiai yra mano: tas „aš“ esu aš, ir aš esu savęs šeimininkas, atsakau už save ir už savo poelgius. O antra, aš galiu perbėgti nuo vaikystės iki jaunystės ir nuo jaunystės iki šio momento. Aš esu tas pats. Esu savimi, net jei nesu tas pats, nes pasikeičiau.

– *Nes yra „aš“ vientisumas.*

– Vientisumas kyla iš to, kad aš valdau savo elgsio pokyčius. Nes galiausiai „aš“ yra tai, „aš“ yra poelgiai.

– *Ne abstrakcija.*

– Šitą dalyką aš puikiai pamačiau ten. Pamačiau, nes jie taip daro; suvoki, nes jie taip daro. Jie taip elgiasi, nes yra Dievas. Labai įdomu, aš tai pamačiau ir santuokoje, paklausiau vienos poros: „Tarp judviejų, vyro ir žmonos, kas

yra?“. O jie atsako: „Dievas“. Aš vienur ir kitur paprašiau paaiškinti ir matai, kad Dievas visada yra elementas, galintis sujungti du gyvenimus.

– *Kodėl, būdamas toje kovoje, tu tam tikru metu prisime-
ni Wittgenstein? Tu daug studijavai Wittgenstein, vienoje
knygos vietoje cituoji ištrauką iš Wittgenstein „Dienoraš-
čių“, kur jis sako: „Nebent Dievas mane aplankytų“. Kodėl
pagalvoji apie Wittgenstein, būdamas kovos sukuryje?*

– Man Wittgenstein buvo viena iš keturių ar penkių svarbiausių XX amžiaus asmenybių. Mokytojas. Turėjo viską. Atsisakė pinigų ir garbės, išvyko į kaimelį Šveicarijoje mokytojauti, jis buvo išskirtinis žmogus. Jo traktatai, filosofiniai pamąstymai... Perskaičiau tris kartus, jei ne daugiau, Julián Carrón „Nuginkluotą grožį“ ir radau Wittgenstein „Dienoraščių“ citatą: ko norime labiau nei išgelbėjimo! Kur jis? Tačiau, kaip sako, esame čia, prie savo stalelio, mus apšviečia stoglangio šviesa, mažas spindulėlis, tu į jį pasižiūri, tai – ženklas absoliuto, į kurį norėtum pakilti, tačiau aš lieku susikaupęs ties žemiškais dalykais. Ir čia sustoju, nebent ateina Dievas ir mane apšviečia. Supratau tai, ko Wittgenstein nedrįso. Pasiėmiau jo „Dienoraščius“, turiu namie, ir pagalvojau, kad agnostikai visada bijo atrasti tiesą. Verčiau sako: „Aš nežinau, galėtų būti, bet... O kad mane apšviestų!“. Negaliu teisti Wittgenstein, jo gyvenimo pabaigos, kur jis dabar. Aš juo žaviuosi. Manau, kad jis nesuprato, jog buvo užsispyręs agnostikas. Būtų galėjęs pasakyti: „O jei kilčiau į šviesą? Kodėl neiškišus galvos?“ Manau, kad taip nusprendžiau pasielgti aš: pakilti iki stoglangio ir pasižiūrėti. Ir pamačiau jus!

– *Supratai, kad negali nieko nedaryti.*

– Jei būčiau pasielgęs kaip Wittgenstein, būčiau mėgdžio-
tojas. Aš visada stengiuosi žengti toliau.

– *Menkės kiaušininė nuostabi!*

– Kita bus dar geresnė!

– Vienas epizodas „Apkabinime“ mane žavi labiausiai: esi priešais tą gentį, kurią tyrinėji, ir staiga imi galvoti, jog tikėtina, įmanoma, kad tai, ką matai, yra ne tik Dievo, bet įsikūnijusio Dievo pasekmė. Neišsemi klausimo tvirtindamas, kad tie žmonės taip elgiasi apimti kolektyvinės neurozės ar dėl savo troškimų sutaurinimo; knygoje yra akimirka, kai tvirtini, kad tokia hipotezė yra tikėtina. Kaip pasiekei tą akimirką?

– Žinoma, kalbi apie vieną iš paskutinių dalių, kurioje atlieku tam tikrus skaičiavimus: „Kaip įmanomas šis toks gražus gyvenimas, kurį būčiau norėjęs gyventi, šių žmonių gyvenimo būdas, pilnas atsidavimo, džiaugsmo?“. Gali patirti nušvitimo akimirką. Esama nuostabių, labai puikių žmonių, kurie patiria tarsi nušvitimo akimirką, bet paskui pasiduoda. O tu matai tuos gyvenimus, aš dvejus metus sekiau tuos gyvenimus, tuos žmones (knygoje jie – personažai, bet iš tiesų jie – žmonės), šeimas, ir žinau, kad tai neįmanoma, jei neįvyksta stebuklas. Ir vis dėlto, stebuklas ta šeima, kitas stebuklas – tas žmogus. Visur pilna stebuklų. Ir tai labai paslaptinga. Gyvenimo būdas mane verčia klausti: „Kodėl toks gyvenimo stilius?“. Gali matyti prošvaistę metus ar dvejus, bet visą gyvenimą... bet visą gyvenimą, kitą gyvenimą, tokių gyvenimų esama jau du tūkstančius metų. Manau, kad krikščionys du tūkstančius metų gyveno taip, kaip gyvenate jūs, padarydami žmogiškumą gražų, leisdami pražysti artimo meilei. Sociologai apie tai nekalba, nes jų nedomina. Nekalba apie Comunion e Liberazione ar apie kitus krikščionis, kurių aš nepažįstu, bet jie egzistuoja, žinau, kad egzistuoja, nes aš juos susitikau brolijose. Tuomet paklausai savęs. Galėtum paaiškinti vieną gyvenimą, gerą vieno gyvenimo dalį, ne visą gyvenimą, tačiau paaiškinti šeimas, gyvenimus,

kartas, kurios daro gera, įkūnija gerį... Yra tik vienas paaiškinimas šiam faktui: kad tai, ką tau sako, yra tiesa, kad tiesa iš tikrųjų yra veikianti tiesa. Tiesa visada veikli. Tiesa, kurianti gyvenimą. Šį gyvenimo būdą kažkas kuria: sako, kad tai – Jėzus Kristus. Jei man tokio gyvenimo reikia, jei jis yra mano susižavėjimo objektas, turiu žvelgti susižavėjęs į variklį, varantį tą gyvenimą. Tai viskas. Tuomet supranti, kodėl variklis yra žmogiškas. Dievas, tapęs žmogumi. Tik taip gali suprasti. Aš buvau Lyginamosios religijų istorijos dėstytojas. Norėčiau šitaip užbaigti: dievai, kuriuos studijuojame, yra abstraktūs. Niekada nėra buvę žmogaus, kuris būtų pasakęs tai, ką pasakė Jėzus: „Atleiskite vieni kitiems, mylėkite vieni kitus, lankykite ligonius, pamaitinkite alkstančius, kitas yra svarbesnis už tave, gyvenimas nėra tam, kad jį saugotum, bet kad dovanotum, jei stengsies išsaugoti, prarasi“. Visoje žmonijoje, arba bent jau aš nesutikau, o religijas aš puikiai pažįstu, esu perskaitęs šimtus knygų, nėra nė vieno, kuris būtų taip pasakęs. Ir ne tik Jėzus taip pasakė, bet šie žmonės yra tie, kurie juo seka, ir tada supranti. Ir sakai: „Turiu tuo patikėti, tai yra gyvas Jėzus, kuriuo aš tikiu“. Dievu nebūčiau patikėjęs.

– *Kodėl?*

– Nes Dievas yra idėja. Pirmiausia filosofija, vėliau religija ir teologija pateko į spąstus ir susiaurino Dievą iki idėjos. Toks yra skirtumas. Nekalbame apie Dievą. Kalbame apie žmogų, kuris yra Dievas, kuris mus moko, kur turime eiti.

– *Prisimenu dieną, kai pasakei: „O jei tai tiesa, kad Jėzus prisikėlė?“*. *Kovojai su to liudijimo tikrumu.*

– Ateina akimirka, kai esi priverstas paklausti savęs: „Kaip gali visi kartu tuo pat metu klysti?“ Net ir priešai žinojo... Ir Jo nepažinojo. Jonas ir Andriejus ėjo kartu su Juo, bet Jo nepažinojo. „Tačiau Jis yra mokytojas“. Jie praleidžia

dvejus ar trejus metus su mokytoju. Po to turėtum būti visiškai pasikeitęs! Štai kas yra prisikėlimas. Žinome, kad yra prisikėlimas. Jis prisikėlė ir pasakė, kad ir mes prisikelsime.

– *Mikel, ačiū, kad parašei „Apkabinimą“. Ačiū už šį pokalbį, už tavo darbą, padarytą per šiuos metus.*

– Tai aš turiu padėkoti jums. Dėkoju tau, kad buvai prie mikrofono per šiuos ketverius, penkerius, šešerius metus. Tai buvo nušvitimas. Tai aš turiu tau padėkoti, Fernando. Tos laidos mus atvedė čia. Niekada neatsidėkosiu.

– *Tai aš niekada neatsidėkosiu už tai, ką man reiškia tave sutikti ir mokytis.*

Ačiū, Mikel.

Julián Carrón **Apibendrinimas**

Kaip Azurmendi, kiekvienas mūsų visų pirma kviečiamas *žiūrėti į tai, kas atsitinka priešais mūsų akis, į tai, kas vyksta dabar*. Kodėl manau, kad tai toks lemiantis dalykas visų pirma mums, pagarbai, kurią turime jausti kiekvienam iš mūsų? Nes jeigu nežiūrėsime į tai, kas vyksta, į vykstantį Kristaus įvykį, jei juo neseksime, negalėsime eiti ir, vadinausi, taip pat ir padėti kitiems. Būtent priešais *dabar vykstantį* įvykį sprendžiasi gyvenimo klausimas. Visa kita neturi galios jo keisti. Negalime įvykio pakeisti paaiškinimu, interpretacija, doktrina. Tai reikštų tik nebūties padidinimą! Ir galiausiai už daugelio diskusijų slepiasi būtent nebūtis. Tai matosi iš fakto, kad jos mūsų nekeičia ir galiausiai mums nusibosta. Bet jokia diskusija negali panaikinti to, ką matėme vykstant daugelyje žmonių šią vasarą. Būtent faktų akivaizdoje patikriname savo pasirengimą žiūrėti, leistis nustebinamiems, kaip matėme Azurmendi atveju, kaip buvo tiems, kurie matė pasveikusį žmogų, gimusį neregium, nes nėra nieko, kas galėtų mesti didesnę iššūkį mūsų nihilizmui, mūsų nebūčiai nei įvykio atsitikimas. Tik “naujas, kitoks, tikresnis, labiau išpildytas, labiau trokštamas žmogiškumas – sakė kun. Giussani - [...] gali pralaužti mūsų, šiuolaikinių žmonių, sąmonę”. Tai - vienintelis faktas, “kuris gali būti suvokiamas kaip kvietimas, kuris žavi ir

išlaisvina”⁶. Tik tokiu būdu, kaip dabar įvykstantis įvykis tavo ir mano istorijoje, Kristus tampa patiriamas kaip viltis dabartyje, kaip kažkas, kas įveikia dabartį, ir pripildo viltimi ateitį.

Tą atpažinome daugelyje liudijimų šią vasarą. Ką turėjo pamatyti Judėjimo maldininkų, atvykusių iš Italijos, grupėje toji krikščionė moteris palestinietė – ji tai pasakojo Tarptautinėje atsakingųjų asamblėjoje – kuri savo gimimą Palestinoje laikė bausme sau ir savo vaikams, kad nuspręstų pasilikti savo tėvynėje po daugelio metų, kai troško pabėgti? Jai įvyko susitikimas, pakeitęs jos vertinimą, jos žvilgsnį į viską. Kokią patirtį turėjo mūsų sunkiai serganti judėjimo draugė XiaoPing, kad taptų Taipėjaus “bendruomenės pulsuojančia širdimi”? Kad pasakytų: “Pastaruojau metu supratau, kad mano užduotis dabar yra ne tiek išmokti gyventi su skausmu ar su mirtimi, kuri artėja, kiek išnaudoti man likusį laiką, kad visiems pasakyčiau, ką sutikau”⁷. Ji suprato, koks yra didžiausias dabarties neatidėliotinas poreikis.

Kaip man rašo vienas iš jūsų: „Mane jaudina skaitomi žodžiai trečiadienio rytinėje maldoje: “Negavome vergų dvasios, kad vėl pasiduotume baimei. Ten, kur Viešpaties Dvasia, yra laisvė”. Štai tame, kas turi šią išsilaisvinimo iš baimės ir laisvės patirtį, matysis “akių švytėjimas”, kuris gelbėja iš nebūties“. Kaip ir mūsų dviejose draugėse iš Be-
tliejaus ir Taipėjaus.

Kad ir koks būtų veidas, kad ir kokie būtų žmogaus bruožai, jis gali būti ir visiškai naujokas, “autoritetas yra tas, kurį matydamas žmogus mato, kad tai, ką sako Kristus, atitinka širdį”, sakė kun. Giussani – prisimenate pernai Metų pradžios dieną? – t.y. mato, kad Kristus yra tikras ir laimi;

⁶ J. Carrón, *Akių švytėjimas*, op. cit., p. 99–100.

⁷ “Laiškai”, *Tracce*, nr. 9/2020, p. 2.

ir pridurdavo: „Tai veda tautą“⁸, ne plepalai, diskusijos ar turimi vaidmenys!

Tą pasaulietišškai išsakė Polito dėl nesenų jaunimo smurto protrūkių, atskleidžiančių tikrą ugdymo krizę. Kas gali į ją atsakyti? Tik «mokytojai», gebantys paliesti pažeistą vietą, esančią kiekvieno besiformuojančio žmogaus širdyje ir prote, ir pasisekė tiems, kurie kartą gyvenime sutiko vieną jų»⁹.

Paliesti pažeistą vietą! „Tai gali būti tik dvelksmas“, sako kun. Giussani. „Juk Viešpats veikia ir per dvelksmą... [...] Gali būti tik dvelksmas, [...] vieną akimirką žmogus pajaučia žavesį, pasiūlymą, nujaučia kažką gražesnio, labiau atitinkančio, geresnio“¹⁰, jame prabunda žavėjimasis, kaip sakė Azurmendi. Būtent tada, tą akimirką, vyksta visa kova su nihilizmu, būnant pasiruošus pagauti tą „akimirką“ ir ja sekti. Todėl viskas priklauso nuo mūsų moralumo, nuo mūsų pasirengimo priimti, t.y. nuo mūsų meilės tiesai.

Taigi pirmoji kelio sąlyga – kaip matėme – yra žiūrėti. „Evangeliijoje – pabrėžė kun. Giussani 1994 m. – [...] daugiau nei 500 kartų vartojamas veiksmazodis „žiūrėti“ ir tik 150-180 kartų veiksmazodžiai „tikėti“, „mylėti“, „sekti“.“¹¹

Žiūrėti. „Ir čia viskas?!“. Suprantu, kad kažkam gali pasirodyti per maža, atsižvelgiant į visus mums tenkančius iššūkius. Bet to nebuvo per maža kunigui Giusanni, kuris mums visada tai siūlė kaip pirmą ir lemiamą tikrai žmogiško kelio sąlygą. Vyriausi iš mūsų prisimins tą skaitę

⁸ Iš Luigi Giussani pokalbio su *Memoires Domini* grupe (Milanas, 1991 m. rugsėjo 29 d.), in „Kas yra tasai?“, priedas prie *Tracce*, nr. 9/2019, p. 10.

⁹ A. Polito, „Nihilistinis jaunuolių smurtas“, op. cit.

¹⁰ L. Giussani-S. Alberto-J. Prades, *Kurti pėdsakus pasaulio istorijoje*, Bur, Milanas, 2019 m., p. 116.

¹¹ L. Giussani, *Laiko lieka vis mažiau*, Comunione e Liberazione brolijos rekolekcijos. Užrašai iš meditacijų, Cooperativa Editoriale Nuovo Mondo, Milanas, 1994 m., p. 24.

žymiajame 1992 m. Velykų plakate su Marcellino veidu: “Draugija tau sako [...], visų pirma tau sako: “Žiūrėk”. Nes kiekvienoje pašaukimą turinčioje draugijoje visada yra žmonių ar žmonių akimirkų, į kurias reikia žiūrėti. Draugijoje svarbiausias dalykas – žiūrėti į žmones”.¹²

Viename pokalbyje su Giovanni Testori 1980 m. Giussani sakė: “Aš nesugebu rasti kito vilties ženklų kaip šių žmonių, kurie yra esatys, daugėjimas. Šių žmonių daugėjimas; ir neišvengiama simpatija [...] tarp šių žmonių”.¹³

Antroji sąlyga - atpažinti, o tai yra sužydėjimas to, kas jau slypi tame žiūrėjime. Atpažinti kažką kažko viduje, kaip padarė mūsų draugas Mikel po trejų metų, praleistų drauge su Judėjimo žmonėmis Ispanijoje. Bet tam, kad atpažintum, reikia esminio *lojalumo*, jei nenorime, kad ir mums galio-tų kartus Jėzaus konstatavimas palyginime apie du sūnus, kurį skaitysime šio sekmadienio Evangelijoje. Kas įvykdė Tėvo valią? Tas, kuris atpažino faktus, per kuriuos apsi-reiškė Tėvo valia! «Ir Jėzus tarė jiems: “Muitininkai ir ištvirkė-lės greičiau už jus pateks į Dievo Karalystę. Jonas atėjo pas jus teisybės keliu, bet jūs netikėjote juo. O muitininkai ir ištvirkėlės tikėjo. Betgi jūs, nors tai matėte, nė vėliau neap-sigalvojote ir netikėjote juo”».¹⁴

Jėzui visko esmė yra pasirengimas atpažinti tai, kas vyksta. Bet kodėl reikia pasirengimo priimti, lojalumo? Todėl, kad “Paslaptis, likimas žmogui apsi-reiškia per kūną, per laiko ir erdvės tikrovę, per dalykų fiziškumą, per aiškias aplinkybes, kurios, kaip natūralios aplinkybės, išlaiko visą trapumą ir regimą nereikšmingumą, kokie fariziejų akimis

¹² “Velykų plakatas, 1992 m., Bendrystė ir išsilaisvinimas”, in L. Giussani, *Kelyje. 1992-1998*, BUR, Milan 2014 m., p. 366.

¹³ L. Giussani – G. Testori, *Gimimo prasmė*, BUR, Milan 2013 m., p. 116

¹⁴ Mt 21,31-32.

buvo Kristus, jo šeima, tai, ką jis darė, tai, ką jis sakė. Šio metodo pripažinimas vadinamas tikėjimu, nes kalbama apie žmogaus protą, kuris apibrėžtoje regimybėje atpažįsta didžią esatį. Žinoma, apibrėžtoje regimybėje reikia atpažinti didžią ištakų [kaip matėme Mikel liudijime], galutinės esmės (“visko esmė yra Jis”²¹), likimo esatį. Jei netampa aiškia man artima aplinkybe, didi Bažnyčios paslaptis lieka bergždžia ir priklauso nuo mano interpretacijos, mano jausmo, mano įgeidžio, savęs tvirtinimo.¹⁵

Kaip Kristus šiandien beldžia į kiekvieno žmogaus, į tavo ir mano žmogiškumo duris?

„Koks abstraktus būtų ir Jono bei Andriejaus Kristus, jei jis netaptų konkretus dabar - dabar! – šią akimirką, Jam esant Jo kūno paslapyje – Bažnyčios paslapyje – kurios kūrime kiekvienas mūsų tarnauja „kaip gyvas akmuo“, sakoma liturgijoje. [...] Bet paklauskime dar: kaip šis paslaptingas Kristaus kūnas („paslaptingas“, nes jo giluminės formos mes negalime įsivaizduoti), ši gyvoji Bažnyčia, kuri yra Jo kūnas (Jis sakė šv. Pauliui: „Sauliau, Sauliau, kodėl mane persekioji?“, ir Saulius jo niekada nebuvo matęs; jis persekiojo krikščionis. Ir Kristaus balsas jam sako: „Sauliau, Sauliau, kodėl mane persekioji?“), taigi kaip ši Kristaus paslapties tikrovė apsireiškia arba, pasak posakio Apokalipsėje, „beldžiasi“ į kiekvieno tikėjimui pašaukto žmogaus duris? [...] Bažnyčios gyvenime!“ Kun. Giussani tęsia: „Bet kai žmogus sutinka *kitokį veidą* nei kiti – veidą, kuriame Kristaus paslaptis ir priklausymas Bažnyčiai keičia būdą žiūrėti, jausti, liesti, būdą elgtis su žmonėmis ir daiktais – ir, išsižiojęs iš nuostabos, žiūri į jį, kaip Jonas ir Andriejus į Kristų, tuomet tai yra *ypatinga, įdomi proga*. Dievo Dvasia

¹⁵ L. Giussani, *Artimumas Kristui*, San Paolo, Cinisello Balsamo (Mi) 2008 m., p. 108-109.

laisvai pasiekia vieną ar kitą žmogų, suteikdama jam lengvumą mąstyti krikščioniškai, džiaugsmingumą priimti viską krikščioniškai, kilnumą kurti krikščioniškai, ir todėl visi tie, kurie prisitartina prie šio žmogaus, kažkaip lieka nustebinti. Štai! Kraštutinis būdas, kuriuo galima būti nustebintiems Kristaus dalyvavimo istorijoje yra tas, kuriuo Šventoji Dvasia, Kristaus Dvasia mums leidžia susitikti su kažkuo, kuo sekant tikėjimas tampa aiškesnis, meilė tikėjimui - intensyvesnė ir noras skleisti Kristaus karalystę - sąmoningesnis ir kūrybiškesnis. Tai vadinama *charizma*: tai yra *charizmos įvykis*.¹⁶

Mes esame čia dėl šito, dėl “charizmos įvykio”; dėl šio “gyvo” įvykio “šiandien”, kaip mums parodo Azurmendi, tų draugių iš Betliejaus ir Taipėjaus ir daugelio kitų, kurių neminėjau, ir tų, kuriuos visi galime matyti prieš savo akis, liudijimas; jei būtų “vakar”, tai nebebūtų įvykis ir neturėtų gebėjimo mus patraukti, mūsų pakeisti. Nes “už šio “dabar” nėra nieko! Mūsų aš gali išjudinti, sujaudinti, t.y. pakeisti tik vienalaikis dalykas”.¹⁷ Jei šis įvykis nevyktų dabar, nebūtų gyvas, mūsų rankose liktų tik doktrina, nepaprasta doktrina, bet vis dėlto tik doktrina. Ir jokia doktrina negali įveikti nihilizmo, kuris “graužia” mūsų sielą.

“Brangus Julián, šiuo metu dažnai savęs klausiau: Giussani charizma yra gyva ar tai – mirusi doktrina? Jei būtų antrasis atvejis, atsidurtume panašioje situacijoje į tą, kuri buvo mirus Hėgeliui: vyktų tik debatai tarp “senųjų” ir “jaunųjų” hėgeliečių, jų interpretacijų žaidimas. Aš jau keturiasdešimt septynerius metus esu Judėjime ir keturiasdešimt metų priklausau Memores; ir man vis dar apmiršta

¹⁶ L. Giussani, *Laiko lieka vis mažiau*, op. cit., p. 35-36.

¹⁷ L. Giussani, “Velykų plakatas, 2011 m., Bendrystė ir išsilaisvinimas”, clonline.org.

širdis, kai prisimenu, kiek daug kartų iš terorizmo karsto ir juodo nihilizmo žavesio mane išgelbėjo Giussani jaudinantis racionalumas. Bet taip pat mano širdis apmiršta ir dabar, kai tu manyje siekį eiti nebūties link paverti gyvenimo troškimu, “pakeldamas kartelę”, su meile mano gyvenimui ir šio pasaulio nusivylusių nelaimėlių gyvenimui, su meile, kuri paliečia užmirštą ir sužeistą žmonių širdį ir ją pakviečia būti aš. Ar Krikščionybė yra teorija ar tėvo meilės atėjimas ir šiandien šioje kultūroje, kuri aštuoniolikos metų jaunuolius priverčia žudyti be aiškaus motyvo (kaip atsitiko mano vienam labai brangiam mokiniui)? Turiu beveik septyniasdešimties metų seserį, kurią paliko vyras daugiau kaip prieš trisdešimt metų, kuri neturi vaikų, kovojo su vėžiu, dabar serga Parkinsono liga. Ji labai daug skaitė, nuo Markso iki Huserlio, nuo Tolstojaus iki Rolando Barto, nuo Simenono iki Borgna. Prieš keletą dienų ji man kalbėjo apie *Akių švytėjimą* kaip apie jos gyvenimui svarbią knygą, ir, kai jos paklausiau priežasties, ji man atsakė: “Todėl, kad ji man leido atrasti tai, ką aš visuomet slėpiau nuo savęs pačios: savo nihilizmą. O dabar noriu eiti toliau”. Kun. Giussani charizmos buvimo ženklas šiandien man yra būtent šis meilės kupinas mūsų amžiaus tragedijos suvokimas, nes tą pačią akimirką, kai tu mus priverti suvokti mumyse dominuojantį prasmės nebuvimą, vėl uždegi mumyse sąmoningumą, jog esame kažkieno vaikai”.

Susidūrėme su šiais dalykais 6 knygos *Akių švytėjimas* skyriuje, ypač pirmose trijose pastraipose. Kiekvienas galės grįžti prie šių puslapių, su kuriais dirbsime per Bendruomenės mokyklą lapkričio savaitėmis.

“Vis dėlto neužtenka – sakiau ten – kad būtų šis tėviškumas, reikia, kad aš būčiau pasirengęs leisti jo kuriamas. Nuo pasirengimo būti vaikais priklauso visas mūsų gyvenimo vaisingumas. „Tą Jėzus sakė Nikodemui: „Reikia, kad

gimtum iš naujo“.“ [...] Tas, kuris sutinka Juo sekti, tapdamas vaiku, nustebeš atras naujovę, kuri pradės atsirasti jo gyvenime”.¹⁸

Tai palinkėjimas, kurį vieni kitiems išsakome šiais prasi-dedančiais metais, dramatiškais ir gražiais.

Tikėkimės, kad Tėvas mus ras pasirengusius tęsti tai, kas įvyko kunigo Giussani asmenyje ir kas toliau vyksta nuolat jo pabrėžiamo metodo dėka – nė vienas nekuria, jei nėra pats kuriamas – nes būtent Dvasia veikė jame ir per jį. Tegu kiekvienas mūsų jaučiasi asmeniškai atsakingas už šį pasirengimą. Esame draugai, siekiantys vienas kitą palaikyti tame “taip”, kurį kiekvienas yra pašauktas pasakyti Kristui, besirūpindami vienas kito likimu!

¹⁸ J. Carrón, *Akių švytėjimas*, op. cit., p. 124.

